

Skorzystajcie z zaproszenia od przyrody!

DZIEŃ PUSTEJ KLASY

materiały edukacyjne

ŹRÓDŁA
OŚRODEK DZIAŁAŃ EKOLOGICZNYCH

Drogie nauczycielki, drodzy nauczyciele

Dziękujemy, że w tym roku znów, albo po raz pierwszy postanowiliście dołączyć do Dnia Pustej Klasy. To dla nas wielki zaszczyt organizować akcję, która daje tak wiele radości tak wielu dzieciom i młodzieży, a jednocześnie udowadnia, że edukacja w naturze jest możliwa, atrakcyjna, skuteczna i potrzebna.

Mamy nadzieję, że korzystacie z zaproszenia przyrody regularnie, a Dzień Pustej Klasy będzie tylko uroczystą kulminacją całorocznych wyjść. A jeśli należeliście do tej pory do grona sceptyków zajęć terenowych, niech Dzień Pustej Klasy będzie dobrym początkiem i zachętą by wychodzić częściej.

Jeśli nas znacie od dawna, to wiecie, że nie lubimy biurokracji, sztywnych reguł, wymogów. Dzień Pustej Klasy jest dla Was i dla Waszych uczniów. Świętujcie jak lubicie. Jest tylko jeden warunek - tego dnia jesteśmy w przyrodzie, w lesie, na łące, w parku, w ogrodzie, nad rzeką...

Sami wybierzcie co chcecie robić. Czy będzie to lekcja biologii, geografii, matematyki, w-f, plastyki, polskiego.... Czy leżenie na trawie z książką lub słuchanie śpiewu ptaków albo wspólne muzykowanie, dzikie tańce w trawie, rajd rowerowy, piknik nad stawem, plener malarski, obserwacje przyrodnicze, budowanie i wypróbowywanie ścieżki bosych stóp, tworzenie land artu, ćwiczenie uważności, budowanie szałasów... Wszystko zależy od Was.

Poniżej prezentujemy kilka pomysłów, które możecie wykorzystać, ale zachęcamy także do korzystania z pakietów edukacyjnych z zeszłych lat i wybierania tego, co najbardziej do Was przemawia, co spodoba się Waszym uczniom. Zajrzyjcie na stronę www.dzienpustejklasy.pl

Bawcie się dobrze!

Mamy nadzieję, że pogoda będzie nam sprzyjać, a gdyby nie, wyjdźcie po prostu innego dnia.

Na zakończenie podzielcie się z nami i całym światem paroma zdaniem i kilkoma zdjęciami z Waszych obchodów Dnia Pustej Klasy.

Czekamy na relacje na Facebooku w wydarzeniu „Dzień Pustej Klasy 2024” - <https://www.facebook.com/events/583437770601563/>

Użyj hashtagów [#dzienpustejklasy2024](https://www.facebook.com/hashtag/dzienpustejklasy2024) lub [#dpk2024](https://www.facebook.com/hashtag/dpk2024) i oznacz Ośrodek Działań Ekologicznych „Źródła” (www.facebook.com/ode.zrodla/) w swoim poście.

DZIEŃ PUSTEJ KLASY

7 czerwca 2024

www.dzienpustejklasy.pl

Dzisiaj uczymy się na dworze.

ŹRÓDŁA
OŚRODEK DZIAŁAŃ EKOLOGICZNYCH

DZIEŃ PUSTEJ KLASY

7 czerwca 2024

www.dzienpustejklasy.pl

Dzisiaj bawimy się na dworze.

ŹRÓDŁA
OŚRODEK DZIAŁAŃ EKOLOGICZNYCH

Derkacz - podążanie za dźwiękiem

7 czerwca 2024

Potrzebne będą: zwykły grzebień z cienkimi zębami, plastikowa karta (np. płatnicza, lojalnościowa, biblioteczna...)

Zabawa w derkacza jest jedną z wariacji na temat ćwiczenia podążania za dźwiękiem. Ma jednak dodatkowy walor, który polega na poznaniu lub utrwaleniu dźwięku wydawanego przez skrytego ptaka wilgotnych łęk i pól uprawnych czyli właśnie derkacza.

Zabawę najlepiej przeprowadzić na łące ale równie dobry będzie większy trawnik czy parkowa polana. Na początku za pomocą grzebienia i plastikowej karty zademonstruj dźwięk wydawany przez ptaka (przejedź kartą po zębach grzebienia). Możesz odwrócić się tyłem, tak, żeby nie widzieli, w jaki sposób powstaje dźwięk. Może komuś uda się odgadnąć źródło dźwięku. Następnie wyjaśnij, że takie dźwięki wydają z siebie derkacze. Pokaż uczestnikom zdjęcie ptaka i opowiedz o nim. Wyjaśnij, że teraz jest najlepsza w roku pora do nasłuchiwania i wypatrywania derkaczy. Co prawda są one niezwykle skrytymi ptakami i skutecznie urywają się w wysokiej trawie, ale za to dzięki charakterystycznym dźwiękom możemy go rozpoznać „na słuch”.

Możesz również odtworzyć nagranie audio, aby uczestnicy porównali prawdziwego derkacza z jego grzebieniową imitacją - www.glosy-ptakow.pl/derkacz/

Następnie wyjaśnij uczestnikom, że ich zadaniem będzie dotarcie do derkacza, czyli prowadzącego, z zamkniętymi oczami – tylko za pomocą słuchu. Dźwiękiem, za którym mają podążać będzie odgłos ptaka. Wyjaśnij, że w tej zabawie każdy odpowiada za swoje bezpieczeństwo i nie jest ważny czas dotarcia do celu, ale uważna wędrówka z zamkniętymi oczami.

Poproś uczestników, aby oddalili się od „derkacza” czyli prowadzącego zabawę i zamknęli oczy. Odległość uzależnij od wieku uczestników. Kiedy usłyszą dźwięk derkacza - rozpoczynają wędrówkę. Jeśli dzieci już oswoją się z poruszaniem się z zamkniętymi oczami, w kolejnych rundach możesz zacząć się przemieszczać, tak jak derkacz w trawie. W starszych grupach można wybrać nieco trudniejszy teren wymagający większej uważności i skupienia. Ćwiczenie dobrze sprawdza się także wśród dorosłych i młodzieży.

Na zakończenie poproś, aby uczestnicy podzielili się wrażeniami z tego doświadczenia.

DERKACZ

Derkacz, którego łacińska nazwa brzmi *Crex crex*, czyli trochę podobnie do dźwięku gry drowienkiem na grzebieniu, to bardzo skryty ptak, o ubarwieniu, które ułatwia mu schowania się w podeszczęj trawie. Derkacze nie są bardzo duże. Na wysokość są nieco mniejsze niż kartka bloku rysunkowego (dorastają do 30 cm) a w dodatku lubią przemieszczać się na piechotę. Pan derkacz i pani derkacz są podobne, oboje są beżowo-brązowo-rdzawi z jaśniejszym brzuchem. Mają mocny krótki dziób, który służy im do zjadania owadów, pajęczaków, ślimaków i małych kręgowców. Dietę uzupełniają nasionami.

Gniazda zakładają na wilgotnej łące, mokradłach, na których rosną turzycy (rośliny podobne do traw), w dolinach rzek, czyli tam gdzie łatwo ukryć gniazdo w kępie wysokich traw lub turzyc. Ale usłyszymy go też czasem na polach zbóż czy rzepaku. Do Polski derkacze przylatują na przełomie kwietnia i maja, a maju i czerwcu rano i nocą samce nawołują samice wydając znany nam już dźwięk. Jesienią, po lęgu i wyrośnięciu maluchów derkacze odlatują na zimę do Afryki.

Derkacze są zagrożone wyginięciem, dlatego, że coraz mniej miejsc nadaje się na zakładanie gniazd. Pola, łąki i mokradła są osuszane, a mechanizacja sianokosów i wczesne koszenie łąk powoduje, że nie mają szans na wychowanie młodych ani na ucieczkę. W Polsce prak objęty jest ścisłą ochroną gatunkową.

DZIEŃ
PUSTEJ
KLASY

DERKACZ

fot. Sergey Yeliseev CC BY-NC-ND 2.0

Chmury

DZIEŃ
PUSTEJ
KLASY

7 czerwca 2024

Potrzebne będą: wydrukowane na grubym papierze lub naklejone na tekturkę lub brystol ramki z rodzajami chmur dla każdego ucznia lub kilka na grupę.

Chmury można oglądać prawie codziennie z okien szkoły, ale najlepiej oglądać je podczas spaceru czy innej wyprawy w teren.

Poprzedź oglądanie omówieniem typów chmur, będzie je uczniom łatwiej rozpoznać. Zwróć uwagę, że na niebie często występuje kilka typów chmur jednocześnie, zachodzą na siebie, przenikają i przekształcają się, dlatego nie zawsze łatwo je zidentyfikować. Poproś uczniów, aby patrząc przez ramkę zastanowili się, jaki typ chmur prawdopodobnie znajduje się na niebie i by wyjaśnili, dlaczego wytypowali określony rodzaj chmur. Zwróć uwagę dzieci, by nigdy nie patrzyły bezpośrednio na słońce. Porozmawiajcie o tym, jakie chmury zwiastują jaką pogodę.

Zachęć uczniów do częstego korzystania z ramek. Możecie je zabierać ze sobą za każdym razem, gdy wychodzicie razem w teren, a nawet trzymać na parapecie okiennym w sali.

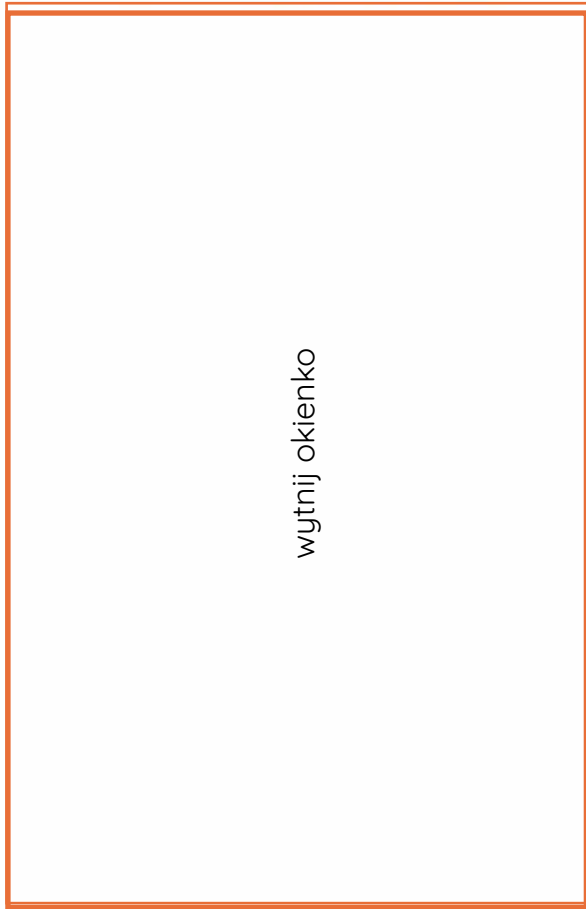
Regularne patrzenie w niebo to nie tylko możliwość nauki przewidywania pogody na najbliższy czas, ale także czas na zatrzymanie się na chwilę, wytchnienie i co ważne odpoczynek dla oczu. Patrzenie w dal, patrzenie peryferyjne jest nam bardzo potrzebne po godzinach spędzonych na patrzeniu w zeszyty, książki, ekrany komputerów i telefonów. Choćby dlatego warto wychodzić na zewnątrz ja najczęściej, choćby na przerwach, i tak drogi nauczycielu, droga nauczycielko, gdy uczeń patrzy w okno zamiast w książkę, jego wzrok i układ nerwowy odpoczywają.

CIEKAWOSTKA:

Wiesz, że corocznie 14 kwietnia obchodzimy Dzień Gapienia się w Niebo? Więcej informacji www.ekokalendarz.pl/dzien-gapienia-sie-w-niebo/

DZIEŃ PUSTEJ KLASY

RODZAJE CHMUR

Chmury można podzielić na różne sposoby:

- ze względu na wysokość występowania wyróżniamy: chmury wysokie, chmury średnie, chmury niskie;
- ze względu na kształt wyróżniamy: chmury kłębiaste, chmury warstwowe, chmury pierzaste;
- ze względu na budowę wewnętrzną: chmury o rozciągłości poziomej, chmury o rozciągłości pionowej.

Chmury piętra wysokiego.	7-16 km	Zbudowane są z kryształków lodu.
Cirrus	Chmury pierzaste	Pojedyncze delikatne, białe obłoczki wyglądają jak kawałeczki jedwabnych włókien, niteczki, bez cieni za to z połyskiem. Cirrus nie daje opadów, ale zapowiada zmianę pogody.
Cirrocumulus	Chmury kłębiasto - pierzaste	Baranki, drobne chmurki przypominające runo jagnięcia. Białe, prawie przezroczyste kłębuszki, zmarszczki układające się w ławicę. Te piękne baranki, zapowiadają pogorszenie pogody.
Cirrostratus	Chmury warstwowo - pierzaste	Delikatna rozciągnięta na dużej powierzchni nieba biała zastona, pokrywająca błękit nieba, ale nie zasłaniająca całkiem słońca czy księżyca (daje efekt tzw. halo). Zapowiada pogorszenie pogody.
Chmury piętra średniego.	2-6 km	Mogą być zbudowane zarówno z kropelek wody, przechłodzonej wody jak i kryształków lodu lub ich mieszaniny.
Alto cumulus	Chmury średnie kłębiaste	Białe lub szare niezbyt duże chmury układające się w ławicę. Często chmury w ławicach układają się w szeregi przypominające fale. Zaciemniają słońce, wróżą ochłodzenie ale bez opadów
Alto stratus	Chmury średnie warstwowe	Gęsta szara lub niebieskawa warstwa chmur o włóknistej strukturze, która pokrywa szczelnie niebo, choć nie na tyle, by nie przeświecały przez nią słońce i księżyc (jak przez mleczne szkło).
Chmury piętra niskiego	0,5-5 km	Zbudowane z kropelek wody, w niskiej temperaturze z kryształków lodu.
Strato cumulus	Chmury kłębiasto - warstwowe	Warstwa lub ławica kłębiastych chmur szarych od dołu, jaśniejszych na bokach, ułożonych dość. Często pokrywa całe niebo.
Stratus	Chmury niskie warstwowe	Niska ciemna jednolita warstwa chmur gęsto pokrywająca niebo, zakrywa słońce. Często powoduje opady mżawki i śniegu.
Nimbostratus	Chmury warstwowe deszczowe	Ciemnoszara jednolita gruba warstwa bezkształtnych chmur, w dole silnie postrzępiona, która całkowicie zasłania słońce. Daje opad deszczu, śniegu lub krupy lodowej.
Chmury o budowie pionowej.	0,5-13 km	Budowa mieszana, niżej z kropelek wody wyżej z kryształków lodu.
Cumulus	Chmury kłębiaste	Pojedyncza, gęsta chmura o płaskiej podstawie i kalafiorowej górnej części, podstawę ma ciemna, nieoświetloną przez słońce, a boki i górę lśniąco białą. Odmiana postrzępiona lub nienakładająca pod wieczór jest oznaką pięknej pogody. Wyższe cumulusy dają niewielki opad deszczu.
Cumulonimbus	Chmury kłębiaste deszczowe	Pojedyncza, potężna, gęsta chmura bardzo silnie rozbudowana pionowo, o porwanej podstawie i rozszerzonej górnej części. Zwiastuje nagłe załamanie pogody burzę i krótki, gwałtowny opad deszczu lub gradu.

CIRRUS

Chmura pierzasta

Pojedyncze delikatne, białe obłoczki wysoko na niebie. Wyglądają jak kawałeczki jedwabnych włókien, niteczki, bez cieni, za to z połyskiem.

Cirrus nie daje opadów, ale zapowiada zmianę pogody.

CUMULUS

Chmura kłębiasta

Pojedyncza, gęsta ciemna na dole i jasna na górze chmura. Od dołu jest płaska, a od góry wygląda jak kalafior.

Mniejsze i zanikające cumulusy zapowiadają piękną pogodę, a wyższe dają czasem niewielki deszcz.

STRATUS

Chmura warstwowa

Niska ciemna jednolita warstwa chmur gęsto pokrywająca niebo, tak, że zakrywa słońce.

Często powoduje opady mżawki i śniegu.

CUMULONIMBUS

Chmura kłębiasto-deszczowa (burzowa)

Pojedyncza, potężna, gęsta bardzo wysoka ciemna od dołu chmura o porwanej podstawie i rozszerzonej górnej części.

Zwiastuje nagłe załamanie pogody burzę i krótki, gwałtowny opad deszczu lub gradu.

NIMBOSTRATUS

Chmura deszczowa warstwowa

Ciemnoszara jednolita gruba warstwa bezkształtnych chmur, od dołu postrzępiona, która całkowicie zasłania słońce.

Pada z niej deszcz, śnieg lub krupa lodowa.

DZIEŃ
PUSTEJ
KLASY

RODZAJE CHMUR

Roślinne tatuaże na chwilę

Potrzebne będą: słoneczny dzień, ewentualnie latarka choćby ze smartfona, piękne rośliny, aparat fotograficzny i ktoś do pary, kto wykona zdjęcie.

Tataż bez bólu? Tysiące wzorów, które można mieć zupełnie za darmo? To możliwe. Wystarczy słońce i rośliny. Nie trzeba igły ani plastycznych talentów. Kto spróbuje?

DZIEŃ
PUSTEJ
KLASY

7 czerwca 2024

Koktail zapachowy

DZIEŃ
PUSTEJ
KLASY

7 czerwca 2024

Potrzebne będą: kubeczki, najlepiej wielorazowe albo z recyklingu np. po jogurcie po jednym na 3-osobową grupę lub parę dzieci.

Ćwiczenie najlepiej zorganizować w miejscu, gdzie przyroda jest bujna, raczej w lesie, na niekoszonej łące lub dzikiej części parku, tam gdzie można bez większej szkody zrywać rośliny.

Zadaniem uczestników będzie skomponowanie koktajlu zapachowego z roślin, które uda im się znaleźć w okolicy. Poproś dzieci, aby w kubeczkach stworzyły unikatowy zapach. Aby woń była intensywniejsza składniki można rozgnieść patykiem. Poproś także, by każda grupa wymyśliła dla swojego zapachu nazwę oraz zastanowili się, jakich super mocy dodaje powąchanie ich koktajlu.

Gdy koktajle zapachowe będą gotowe, poproś aby wszyscy stanęli w kole i zaprezentowali swoje zapachy, opowiedzieli o ich magicznych mocach i podali nazwę. Na koniec poproś, aby dzieci puściły w ruch zgodnie z ruchem wskazówek zegara, tak, aby każdy miał szansę powąchać wszystkie stworzone zapachy.

Na zakończenie możecie porozmawiać, co w okolicznej przyrodzie pachnie teraz najintensywniej, co najładniej, czy któreś zapachy coś dzieciom przypominają, budzą jakieś skojarzenia, który zapach ich zaskoczył. Zapytaj, czy wcześniej mieli okazję wąchać korę drzew, ziemię, mech - coś innego niż kwiaty?

Laurka z natury

DZIEŃ
PUSTEJ
KLASY

7 czerwca 2024

Potrzebne będą: blok techniczny, tektura falista, nożyczki, klej, rośliny. Opcjonalnie również kredki lub mazaki albo napisy do naklejania.

Bazę do laurek możesz przygotować z dziećmi lub samodzielnie dla młodszych dzieci wcześniej, a w terenie tylko zapełnić je roślinami.

Wytnij z bloku technicznego prostokąty (formatu pocztówkowego lub zbliżonego), które będą stanowiły tło laurki. Następnie na dole laurki przyklej pas tektury falistej (jak na zdjęciu). Zwróć uwagę, by pas tektury przyciąć w poprzek fal, tak, aby w powstałe tuneliki można było wkładać gałązki, źdźbła i łodyżki. To doskonałe ćwiczenie motoryki małej i cierpliwości. Po skomponowaniu laurki z użyciem znalezionych roślin, prace można ozdobić według własnego pomysłu.

Koło kolorów

i malowanie naturalnymi barwnikami

DZIEŃ
PUSTEJ
KLASY

7 czerwca 2024

Potrzebne będzie: koło kolorów i łąka albo inny teren pełen kolorów natury, a także kartki z brystolu formatu pocztówkowego dla każdego uczestnika.

Wydrukuj elementy koła i wytnij je. Koło składa się z ośmiu elementów. W zestawie jest duży wybór kolorów, tak aby można je dopasować do tego, co akurat dzieje się w przyrodzie i gdzie odbywają się zajęcia. Aby przedłużyć trwałość pomocy można ją zalaminować.

Znajdź naturalny teren w którym otaczać Was będzie feeria barw: łąkę, ogród, miedzę między polami, skraj lasu. Miejsce, gdzie kwitną kwiaty, można znaleźć owoce, kolorowe skały i inne elementy przyrody w przeróżnych barwach. Rozłóż na ziemi koło kolorów i poproś uczestników, by odnaleźli te kolory w naturze i przynieśli te rzeczy do koła i położyli na odpowiednim fragmencie koła. Gdy koło się zapełni, zbierz grupę i zapytaj, które kolory były najtrudniejsze do znalezienia? A który kolor dominuje teraz w przyrodzie? Możecie nazwać kolory i wymyślić nazwy poszczególnych odcieni.

Następnie zaproponuj uczestnikom namalowanie obrazka za pomocą zebranych przed chwilą naturalnych barwników. Okazuje się, że płatki kwiatów, ich pylniki, liście, kora drzew, owoce, ziemia, skały. Rozdaj kartki zachęć do wypróbowywania barwników i stworzenia pracy

z natury. Na koniec ułóżcie prace na ziemi, albo rozwieście na sznurku za pomocą klamerek do bielizny lub spinaczy biurowych, tak aby wszyscy mogli podziwiać wykonane rysunki.

* Koło możesz wykorzystywać w różnych porach roku w tym samym miejscu. Łatwo wtedy zobaczyć jak bardzo wraz z kolejnymi miesiącami zmieniają się kolory natury. Zachęcamy do zalaminowania koła, tak aby można je było wykorzystywać wielokrotnie w różnych warunkach pogodowych.

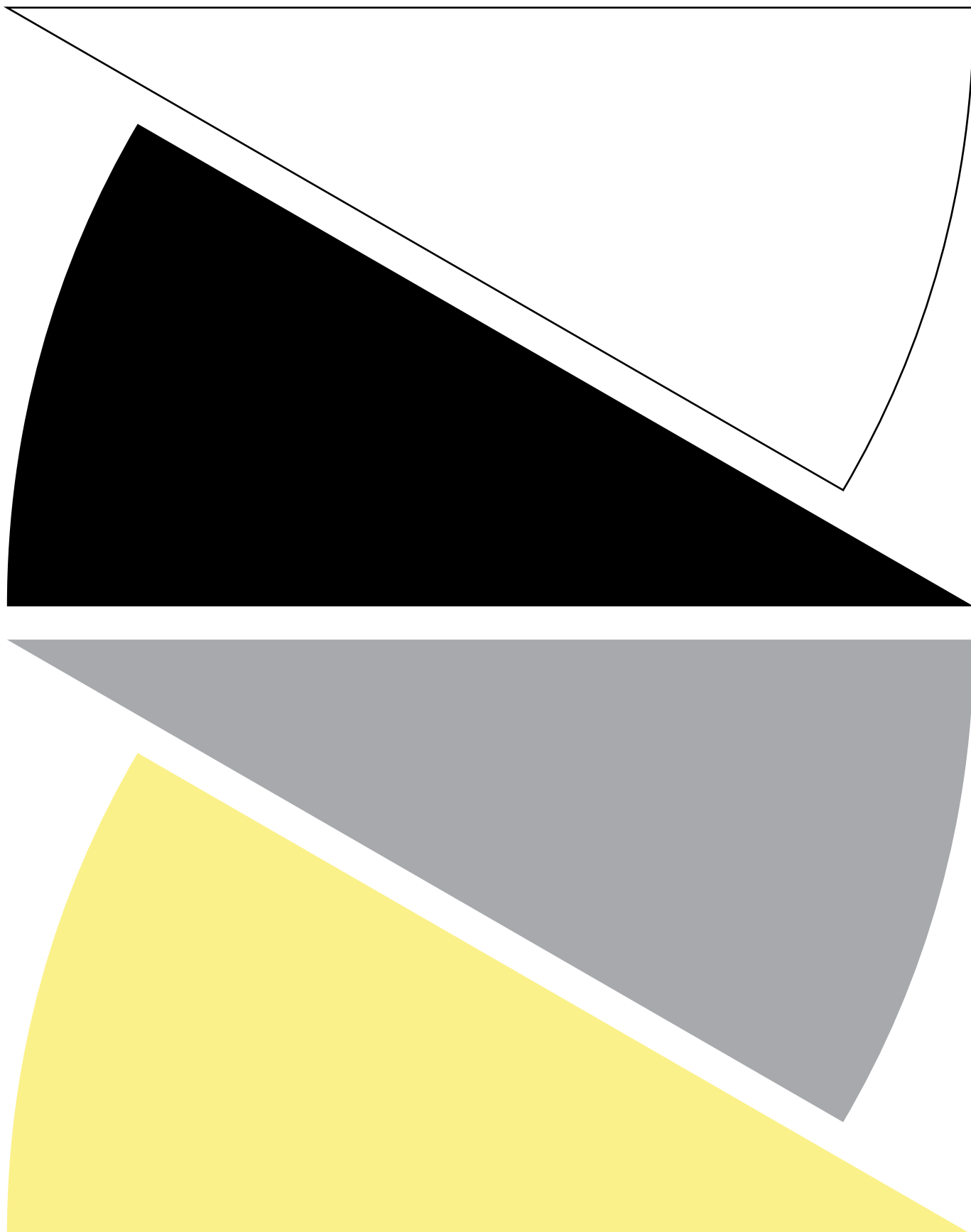

Mikroturystyka

DZIEŃ
PUSTEJ
KLASY

7 czerwca 2024

Potrzebne będą: ludziki lego, przynajmniej jedna figurka na 3-4 osobowy zespół i smartfony ze sprawnym aparatem fotograficznym.

Macie takie ćwiczenia, które sprawdza się w każdej grupie wiekowej, niezależnie od miejsca realizacji zajęć, pory roku i pogody? Sprawdzone wśród pierwszaczek, licealistów i ...nauczycieli. Zawsze angażuje i daje sporo zabawy, a przede wszystkim nakręca kreatywność. Dla nas to zabawa ludzikami lego w naturze. Są chwytne, elastyczne, mogą mieć mnóstwo różnych przygód.

Tym razem zachęcamy do wypróbowania zabawy z uczniami szkół średnich i starszych klas podstawówek - czyli tymi, którzy często są zapatrzeni w smartfony i trudno im się od nich oderwać. Korzystając z ludzika lego i telefonu możemy przekierować uwagę na to co nas otacza, na elementy przyrody, których inaczej byśmy nie zauważyli.

Poproś, aby uczniowie podzielili się na zespoły maksymalnie 4 osobowe, ale można też pracować pojedynczo. Rozdaj im ludziki lego. Możesz przed zajęciami poprosić uczniów, żeby przynieśli z zapomnianych szuflad własne ludziki. Poproś uczniów, żeby zabrali swoje ludziki na wycieczkę - „lego przygodę” - udokumentowali ją w postaci kilku zdjęć.

Zwykle na kilku się nie kończy...

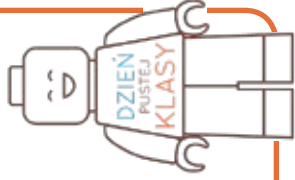
Wersja dla młodszych dzieci

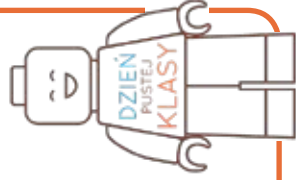
Jeśli pracujesz z mniejszymi dziećmi, za pomocą ludzików lego lub innych figurek (i bez smartfonów) postaraj się namówić ich do patrzenia na przyrodę oczami figurki. Poproś dzieci, by zabrały swoje ludziki na przyrodniczy mikrospacer po okolicy i wraz z ludzikami zbadały bardzo mały obszar (ok. 1m² wyznaczonego za pomocą sznurka). Aby ludziki odwiedziły wszystko, co tam się znajduje, zajrzały pod kamienie, zbadały norkę owada, sprawdziły, co jest pod korą pnia, wspięły się na leżący na ziemi większy kamień lub patyk.

Poproś, aby dzieci wyobraziły sobie, co tak mała osoba widzi swoimi oczami i jak się czuje. Na zakończenie porozmawiajcie o najciekawszych odkryciach. Później dzieci mogą narysować najciekawszą przygodę lub odkrycie.

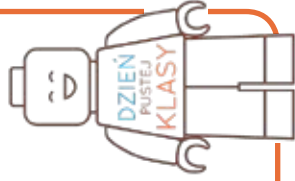

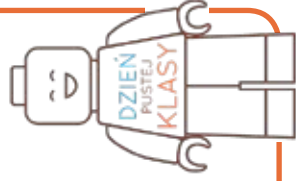
lego przygoda

lego przygoda

lego przygoda

lego przygoda

Cuda mikroświata

DZIEŃ
PUSTEJ
KLASY

7 czerwca 2024

Potrzebne będą: wydrukowane (a dla młodszych dzieci także wycięte) lupy po jednej dla każdego uczestnika zajęć, oraz kredki, nożyczki, klej i kartki z bloku rysunkowego. Przydatne będą też podkładowe rysunki.
Idealnie byłoby gdyby dzieci w mogły wcześniej skorzystać z prawdziwych lup do obserwacji przyrody.

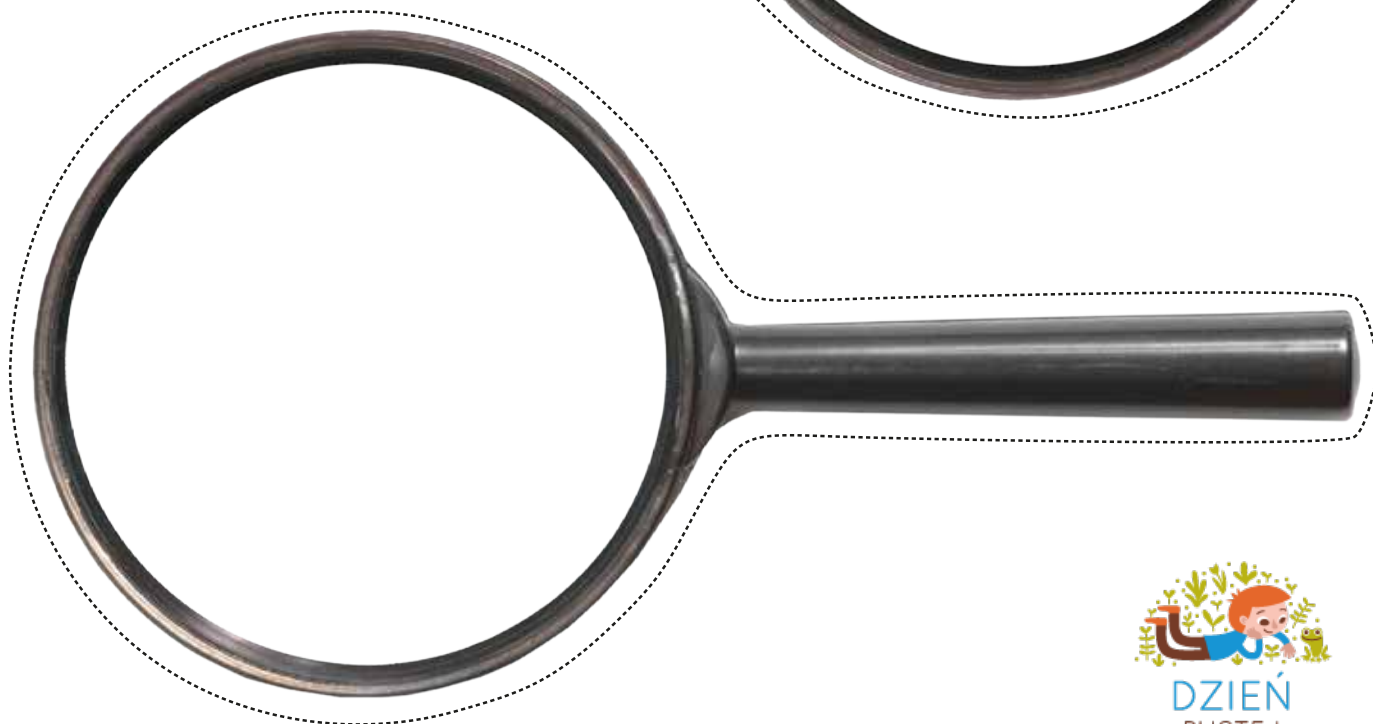
To ćwiczenie możesz przeprowadzić w dowolnym terenie zielonym, nawet na najzwyklejszym trawniku, chociaż nie ukrywamy, że im bardziej różnorodna przyroda tym lepiej. Dlatego nawet w przedszkolnym ogródku warto zachować kawałek niekoszonego trawnika, który z czasem zamieni się w łąkę kwiatną, która będzie pastwiskiem dla zapylaczy i innych małych zwierzątek oraz doskonałym miejscem do obserwacji przyrody.

Zaproś dzieci do mikroświata przyrody. Jeśli dysponujesz lupami, rozdaj je uczestnikom zajęć. Ale nawet jeśli ich nie macie, nic nie stoi na przeszkodzie by z uwagą przyjrzeć się małym zwierzętom, roślinom czy innym elementom przyrody.

Najważniejszym elementem tego ćwiczenia jest zaciekawienie mikrokosmosem, który mieści pod naszymi stopami i często nie zdajemy sobie sprawy, jak bogate życie się tam toczy. Aby skupić uwagę dzieci możesz zaproponować im obserwowanie tras mrówek, wyszukiwanie wśród źdźbeł trawy innych bezkręgowców, liczenie kropek na biedronkach, wyszukiwanie najmniejszych kwiatków i listków, małych nasionek o ciekawych kształtach, obserwowanie budowy kwiatów, liczby płatków, kształtu i ilości pylników, jajeczek owadów ukrytych pod spodem liści, włosków okrywających liście niektórych roślin, struktury próchniejącego drewna. Kilka czy kilkanaście minut poświęconych na uważne, pełne skupienia obserwowanie najbliższej natury może okazać się zaskakujące pod względem ilości odkryć i zaskoczeń.

Na zakończenie zaproś dzieci do narysowania najciekawszej rzeczy, którą udało im się wypatrzyć. Rozdaj wydrukowane lupy i kredki i zachęć do narysowania ze wszystkimi szczegółami i w powiększeniu - jakby widzianego przez lupę - wybranego elementu przyrody.

Wychowawcza w ruchu i w przyrodzie

DZIEŃ
PUSTEJ
KLASY

7 czerwca 2024

Potrzebne będą: właściwie nic, tylko ubranie i obuwie odpowiednie do pogody.

To pomysł niekoniecznie na sam Dzień Pustej Klasy. Godzina wychowawcza w ruchu i w terenie to coś, co warto praktykować przez cały rok.

Dlaczego akurat w ruchu i w terenie mamy rozwiązywać problemy wychowawcze, integrować klasę, rozmawiać o wartościach, postawach, przeciwdziałać konfliktom, promować zdrowy styl życia, mówić o ochronie środowiska, aktualnych wydarzeniach, życiu szkoły, planowych imprezach i wycieczkach czy realizować inne zagadnienia określone w programie wychowawczo-profilaktycznym klasy i szkoły?

Pewnie nie raz czytaliście o zbawiennej roli ruchu dla zdrowia człowieka w każdym wieku. Ewolucyjnie nie jesteśmy przystosowani do bezruchu. A naukowcy wielokrotnie w różnych badaniach udowadniali istnienie związku między aktywnością ruchową a procesem uczenia się. Niestety wiedza ta, rzadko przekłada się na funkcjonowanie w szkole uczniów, szczególnie na drugim i trzecim etapie edukacyjnym. Choć przejście z przedszkola do pierwszej klasy już jest dla dzieci trudne, ze względu na konieczność siedzenia przez parę godzin w ławkach, to edukacja wczesnoszkolna wciąż daje wiele możliwości ruchu. Po rozpoczęciu czwartej klasy, pomijając WF, uczeń praktycznej jest przyklejony do krzeselka. Tak bardzo przyzwyczajają się do bezruchu, że z czasem nawet przerwy spędza siedząc.

Co proponujemy? Podczas godziny wychowawczej (albo na zastępstwie), zmierzcie buty i wyjdźcie na dwór, najlepiej tam, gdzie jest choć trochę zieleni i stosunkowo cicho, tak żeby można było rozmawiać. Wyjdźcie na całą lekcję lub choćby 20 minut. Na początku ustalcie, co jest do omówienia i wyjdźcie na spacer. Rozmowa w takiej „chodzonej” formie może być bardziej naturalna. Uczniowie mogą omówić sprawę w różnych grupach, zmieniając rozmówców w trakcie spaceru. Na koniec wymieńcie się wnioskami, pomysłami.

Można chodzić między blokami na osiedlu, po skwerku, a ostatecznie nawet po szkolnym ogródku czy boisku. Chodzi o to by móc swobodnie rozmawiać i delikatnie rozruszać ciało. Ale nic nie stoi na przeszkodzie, by dołączyć króciutką dynamiczną zabawę, która dodatkowo ożywi i dotleni w środku szkolnego dnia. Spróbujcie! Wychowawcom też przyda się przerwa.

Tajemnicze przemiany mniszka

Potrzebne będą: trawnik lub łąka z kwitnącymi mniszkami, lupy (przynajmniej jedna na 3-4 osobową grupę) i opcjonalnie stoiki lub kubki z wodą.

DZIEŃ
PUSTEJ
KLASY

7 czerwca 2024

Wiosną trawniki i skwery a nawet szpary w chodnikach stają się zielono-żółte za sprawą bardzo pospolitej rośliny, którą potocznie wiele osób nazywa mleczem. Jednak to nie mlecze, a mniszek pospolity (zwany też lekarskim). Roślina którą zna każde dziecko. Można z nich robić wianki, zdmuchiwać dmuchawce, malować nimi. Ale czy przyglądaliście się z uwagą, jak zbudowany jest kwiat mniszka i jak przemienia się od z pąka w kwiat a potem w dmuchawiec?

Podziel dzieci na grupy i poproś je, żeby zebrały kilkanaście mniszków w różnym etapie kwitnienia i owocowania, czyli od małych żółtych pąków, po zdmuchnięte już dmuchawce. Poproś by ułożyły zebrane rośliny w kolejności obrazującej jej rozwój i przeobrażenie. Zwróć uwagę, by delikatnie obchodziły się szczególnie z dmuchawcami, by w całości dotarły na miejsce obserwacji.

Gdy grupy mają już zebrany materiał badawczy, rozdaj im lupy i poproś by dokładnie obejrzały roślinę. Zwróć uwagę, że mniszek po przekwitnięciu składa się z powrotem, i rozkłada się ponownie dopiero wtedy, gdy nasiona już dojrzeją, dlatego łatwo pomylić pąk kwiatowy z kwiatem złożonym po zapyleniu.

Poproś teraz, aby dzieci wzięły rozwinięty kwiat i przyjrzały się dokładnie jego budowie. Z botanicznego punktu widzenia to żółte coś, które nazywamy kwiatem, jest kwiatostanem złożonym ze 100-150 wąskich języczkowatych kwiatów. Poproś dzieci, by wy-skubały, kwiaty z kwiatostanu i obejrzały je przez lupę.

Pojedynczy kwiat mniszka ma płatki zrosnięte w jeden podłużny paseczek, obok niego widać słupek na szczycie wywinięty na kształt podwójnego haczyka. Pręciki na których znajduje się pyłek są zrosnięte w rurkę, z której wyrasta słupek. Widać też białe kłaczki, jest to puch kielichowy, który później - po zapyleniu i dojrzewaniu nasiona - pozwala mu unosić się na wietrze. Mniszki są owadopylne, przyciągają owady swoim kolorem i zapachem.

Następnie poproś dzieci, by obejrzały dokładnie dmuchawiec, czyli roślinę z dojrzałymi nasionami. Dmuchawiec jest owocostanem, czyli zbiorem ok. 100 nasion. Poproś uczniów, by obejrzelili przez lupę pojedyncze nasiona mniszka. Podłużne nasiona mają zwykle 3-4 mm długości, są żebrowane i kolczaste. Wyrasta z nich około dziesięć milimetryowy ogonek, na którego szczycie znajduje się kępka puchu składająca się z 50 do 100 rzęsek. To dzięki niemu nasiona mniszka mogą podróżować z wiatrem bardzo daleko.

Na zakończenie zaproponuj uczniom wykonanie **eksperymentu „kąpiel dmuchawca”**. Poproś, aby zanurzyli główkę dmuchawca w naczyniu z wodą. Co się dzieje? Woda napiera na puch i dmuchawiec się kurczy, woda go „zgniata”. Sprawdźcie co się dzieje po wyjęciu dmuchawca z wody? Czy jest zmoknięty i zgnieciony? Nie, małeńkie rzęski, z którego składa się puch dmuchawca nie są w stanie przebić się napięcie powierzchniowe wody - to samo, które pozwala na wodzie unosić się nartnikom, pływać listkom i innym drobnym i lekkim przedmiotom.

Fazy kwitnienia i owocowania mniszka, fot. Joe MiGo, CC BY-SA 3.0

DZIEŃ
PUSTEJ
KLASY

7 czerwca 2024

ŹRÓDŁA

OŚRODEK DZIAŁAŃ EKOLOGICZNYCH

Organizatorem Dnia Pustej Klasy jest Ośrodek Działań Ekologicznych „Źródła”. Misją naszego stowarzyszenia jest pogłębianie świadomości ekologicznej społeczeństwa poprzez aktywną i angażującą edukację. Od 27 lat uczymy się i innych, jak uczyć lepiej. Dzielimy się naszym doświadczeniem podczas szkoleń dla nauczycieli i edukatorów, wydając ogólnodostępne bezpłatne materiały edukacyjne, wspierając inne organizacje i instytucje w tworzeniu i realizowaniu programów edukacyjnych z zakresu edukacji ekologicznej i edukacji globalnej, organizujemy Bardzo Zielone Szkoły oraz warsztaty dla dzieci i młodzieży.

 www.zrodla.org

 [ode.zrodla](https://fb.ode.zrodla)

 [zrodla](https://ig.zrodla)

SPIS TREŚCI

Derkacz - podążanie za dźwiękiem	5
Chmury	8
Roślinne tatuaże na chwilę	12
Koktail zapachowy	13
Laurka z natury	14
Koło kolorów	15
Mikroturystyka	21
Cuda mikroświata	23
Wychowawcza w ruchu i w przyrodzie	25
Tajemnicze przemiany mniszka	26

Dzień Pustej Klasy
od 2021 roku wspiera
Fundacja Drzewo i Jutro

Ambasadorzy,
entuzjaści i przyjaciele
Dnia Pustej Klasy:

